

eo quod datur a deo. Vnicuique datur manifestatio spiritus
ad utilitatem per ipsum. Alij datur sermo sapientie. alij
sermo scientie secundum eundem spiritum. alteri fides
in eodem spiritu. alij gratia sanctorum in uno spiritu.
alij operatio uirtutum. alij prophetia. alij discretio spiri-
rituum. alij genera linguarum. alij interpretatio sermo-
num. Hec autem omnia operatur unus atque idem spiritus
diuidens singulis pro ut uult. Sicut enim corpus unum
est. et membra multa. omnia autem membra corporis
cum sint multa. unum corpus sunt. ita et Christus. Etenim
in uno spiritu omnes nos in unum corpus baptizati
sumus. siue iudei. siue gentiles. siue serui. siue liberi.
& omnes nos uno spiritu potati sumus. Spiritum enim
sanctum aque nomine appellatum in euangelio legimus.
ipso domino clamante & dicente. Si quis sitit. ueniat
& bibat. qui credit in me. flumina de uentre eius fluent
aque uiue. Hoc euangelista exposuit unde diceret. se-
cutus enim ait. Hoc enim dicebat de spiritu quem accepturi
erant credentes in eum. Sed aliud est aqua sacramenti.
aliud aqua que significat spiritum sanctum. Aqua enim
sacramenti uisibilis est. aqua spiritus inuisibilis est. Illa
abluit corpus. & significat quod sit in anima. per istam
autem id est per spiritum sanctum ipsa anima munda-
tur. Sicut etiam aqua corporalis corpus lauat et potat. ita
spiritalis spiritum lauat & pascit. Ideo autem spiritus san-
ctus septiformis nuncupatur. propter dona que diuini-
tatis eius plenitudine particulati quique ut digni sunt
consequi promerentur. Ipse enim spiritus sapientie &
intellectus. spiritus consilij & fortitudinis. spiritus sci-
entie & pietatis. atque spiritus timoris domini appellatur.

DE SACRAMENTO CORPORIS
ET SANGVINIS DOMINI. Ca. XXXI.

Ed quia de duobus sacramentis id est baptis-
mo & chrismate iam quantum nobis dominus dedit

Capitulum 31

supra differuimus. Super est ut de reliquis duobus
id est corpore & sanguine domini, etiam nunc quantū
dominus annuerit, diligentius inuestigemus. Primum
nobis querēdum est, cur dominus corporis et sangui-
nis sui mysteria in his rebus sanciri uoluisset, que co-
medi & consumi possunt, & non potius in his que ma-
iore honore seruata, diutius integra haberi potuisset?
deinde, cur in cibo & potu idem sacramentū uoluisset,
cum ex terrenis fructibus cōmuni usu terrestres ute-
rentur, & non magis ex alia aliqua re illud traderet, q̄
similiter percipientes reficeret? Sed tamen aliquatenus
res inusitata pro maiore miraculo etiam ab imperitis
ueneraretur, sicut manna cibi celestis pauit in deserto
populum Israheliticum, et omnibus admirādus pluuit.
Deinde illud etiam queri potest, cur inter omnes fru-
ctus terre, potissimum ad hoc elegerit frumētum atq̄
uinum, quasi ipsa cunctos fructus terre dignitate pre-
cellant, & preciosiores omnibus fiant? que uidelicet
omnia ita solui posse credimus. Maluit enim dominus
corporis & sanguinis sui sacramēta fidelium ore p̄cipi,
et in partum eorum redigi, ut per uisibile opus, inuisi-
bilis ostēderetur effectus. Sicut enim cibus materialis
forinsecus nutrit corpus & uegetat, ita etiam uerbum
dei intus animam nutrit & roborat, quia non in solo
pane uiuit homo, sed in omni uerbo quod procedit de
ore dei, & uerbum caro factum est, et habitauit in no-
bis. Ait ergo ipsa ueritas, Caro enī mea uere est cibus,
& sanguis meus uere ē potus, Vere scilicet caro Chri-
sti est cibus, quia uere pascit, & ad eternam uitam ho-
minem nutrit, & sanguis eius uere est potus, quia esur-
ientem & sitientem animam iusticiam, in eternum
veraciter satiat. Temporalem quippe uitam sine isto
cibo & potu habere possunt homines, eternam omni-
no nō possunt, q̄a iste cibus & potus eternā societate

capitis membrorūq; suorum significat. Qui manducat
inquit carnem meam. & bibit sanguinem meum. ipse
in me manet et ego in eo. quapropter necesse habēus
sumere corpus & sanguinem eius. ut in ipso maneāus.
& eius corporis membra simus. quia nemo ascendit in
cælum. nisi qui descendit de cælo. filius hominis qui est
i cælo. Quod autē ex terrę fructibus uoluit hæc sacra-
menta confici. hæc ratio est. Quia ergo ipse filius dei
homo in terra inter homines factus est. & ex terrenis
parētibus. scilicet ex stirpe Adam progenitus. ueritas
de terra orta est. ut ex terrigenis cælicolas faceret. de
terrenis fructibus cibum cælestem homo cælestis fecit.
ut sicut ipse deus uisibilis. in carne uisibili ad saluādos
mortales. mortalis apparuit. ita etiā ex materia uisibili
rem inuisibilem congrue ipsis demōstrauit. ut in eadē
re simul ediscerēt. & quid deus propter nos factus est.
& quid nos per ipsum futuri sumus. Ait enī apostolus
Ioannes. Charissimi. nunc filij dei sumus. et nondum
apparuit qd erimus. scimus quomodo cū apparuerit.
similes ei erimus. Cur autem panem et uinum in hęc
dignitatē elegerit. exponit scriptura. que testatur spm̄
sanctum pronunciaſſe. secundū ordinē Melchisedech
Christum sacerdotem esse futurū. Melchisedech ergo
genesis narrat. panem & uinum obtulisse. Oportebat
enim ut qui secundum ordinē Melchisedech sacerdos
factus fuerat. oblationem eiusdem pontificis. ipse pon-
tifex factus imitaretur. ut scriptura de eo pronūcians.
ueridica esse probaretur. quia Hiesus nō uenit soluere
legem. sed adimplere. sicut ipsa ueritas testatur. quō
necesse est (inquit) impleri omnia. que scripta sunt in
lege. & prophetis. et psalmis de me. propter ea quippe
dominus noster corpus & sanguinem suū in eis rebus
commendauit. que ad unū aliquid redigūt. ex multis
siue granis siue azimis. ut sanctorū charitatis unitatē

significaret. & intelligi daret corporis membrorumque
suorum unitatem. qd est facta ecclesia in predestinatis
& uocatis iustificatis atque glorificatis. scilicet & fidelibus
eius. quorum primum iam factum est. idest in prede-
stinatione. secundum et terciū. & factū est et fit. et fieti.
uocatio & iustificatio. quartum autem in re futurum
est. idest glorificatio huius rei sacramētū. idest unitas
corporis & sanguinis Christi de mensa dñica assumit.
quibusdam ad uitam. quibusdam ad exitiū. res uero
ipsa omni homini ad uitam. nulli ad exitium. Quicūque
enim eius particeps fuerit. idē Christo capiti membrū
ad sociatus fuerit in regno celesti. quia aliud est sacra-
mentum. aliud uirtus sacramenti. sacramentum enim
ore percipit. uirtute sacramenti interior homo satiat.
Sacramentum enim in alimentum corporis redigitur.
uirtute autē sacramenti. eterne uitę dignitas adipiscit.
In sacramēto fideles quicūque cōmunicātes. pactū socia-
tis & pacis ineūt. In uirtute enim sacramenti oīa mēbra
capiti suo cōiūcta & coadunata. in eterna claritate gau-
debunt. Sicut ergo in nos id cōuertit cū id māducāus &
bibimus. sic et nos in corpus Christi cōuertimur dum
obediēt et pie uiuimus. Sed tñ ipse sacramēti sicut su-
pra diximus. tanta est dignitas & tāta potētia. ut quicūque
illud indigne pceperit. magis sibi dānationē quā salutē ac-
quirat. qd ostēdit apłs dicēs. Quicūque enī māducauerit
panē hūc. uel biberit calicē dñi indigne. reus erit cor-
poris et sāguinis dñi. Probet autē seipm homo. & sic de
pane illo edat. et de calice bibat. Qui enī manducat &
bibit indigne. iudiciū sibi manducat et bibit. nō diuidi-
cans dñi corpus. Tūc enim uere et salubrius corpus &
sanguinē Christi percipimus. si nō tantū uolumus. ut in
sacramēto carnē et sanguinē Christi edamus. sed usque
ad spiritus participationē manducemus et bibamus.
ut in domini corpore tanquā mēbra maneamus. ut eius

spū uegetemur. Sumūt ergo fideles bene et ueraciter
corpus Christi, si corpus Christi non negligāt esse, fiāt
corpus Christi, si uolunt uiuere de spū Christi. De spū
Christi nō uiuit nisi corpus Christi. Inde est qđ expo-
nēs nobis apostolus hunc panem unū . unum corpus
Christi significare intelligi uoluit. Calicē inqt benediz-
tionis cui benedicimus. nōne cōmunicatio sanguinis
Christi est? & panis quē frangimus nōne participatio
corporis dñi est? Quomodo unus panis. unum corpus
multi sumus. omnesq; de uno pane & de uno calice
participamus. Nec enī in sacramētis aliud offerri licet.
nisi quod dñs ipse cōstituit. & suo exemplo facere nos
docuit. quoniā dominus Hiesus in qua nocte tradebat
accepit panē. et gratias agens. fregit et dixit. Hoc est
corpus meū qđ pro uobis tradet. hoc facite in meam
cōmemorationē. similiter et calicē postq; cenauit dicēs.
Hic calix noui testamēti est i meo sanguine. hoc facite
quotienscūq; bibetis. in meā cōmemorationem. Ergo
panē in fermentatū. et uinū aqua mixtū. in sacramentū
corporis & sanguinis Christi sanctificari oportet. quia
ipsas res de se dñm testificari euangeliū narrat. Ait enī
ipse dñs. Ego sum panis uiuus qui de celo descēdi. si qđ
māducauerit ex hoc pane. uiuet in eternū. & panis quē
ego dabo caro mea est pro mūdi uita. Et itē. Ego sum
inquit uitis uera. Panis enim dei descendit de celo. &
dat uitam mundo. quem pater signauit. deus misit in
mundum. Hic est panis uite. hunc qui manducat. non
esuriet in eternum. Iste panis cor hominis confirmat.
iste qđem de fra nature nostre productus est. Istudq;
uinum letificat cor hominis. quod ex uite uera pro-
cessit. nec enim aliud ex uite quam uinū nasci potest.
Ergo quia panis corporis cor firmat. ideo ille corpus
Christi congruent nuncupat. uinū aut quia sanguinē
opat i carne. ideo ad sāguinē Christi referē. Hęc aut dñs

sunt uisibilia sanctificata, tamen per spiritū sanctum in sacramentum diuini corporis transeunt. Quod autem panem sacrificij sine fermento esse oporteat, testatur liber leuiticus, ubi commemorat dominū per Moysen filijs Israhel ita precepisse. Omnis inquit oblatio que offertur domino, absq; fermento fiat, nec quicquam fermenti ac mellis adolebitur in sacrificio domini. Cre dimus ergo & panem illum quem primum dominus in cena mystica in mysterium corporis sui consecrauit; infermentatum esse, maxime cum in tempore pasche nullum fermentum cuiquam uesci, sed nec in domo habere ulli licebat, domino illud in lege precipiente ac dicente, sicut Exodus testatur. Primo mense (inquit) quartadecima die mēsis ad uesperā comedetis azima, usq; ad diem uicesimā eiusdem mensis ad uesperam; septem diebus nō inuenietur fermentum in domibus uestris, qui comederit fermentatum, peribit anima sua de cōitu Israhel, tā de aduenis quā de indigenis terrē. Et paulo post, azima (inquit) comedetis septē diebus; nō apparebit apud te aliquid fermentatū, nec in cūctis finibus tuis, & reliqua. Quod ergo neq; in domo neq; in finibus cūctis eorum, populo dei habere licebat, superfluum est arbitrari id dominum foris exquisisse. Quid autem illud significet, quod in pascha comeditū erat, ostendit apostolus, & pasche et azimorū rationem manifestissima narratione exponēs. Etenim (inquit) pascha nostrum immolatus est Christus, itaq; epulemur, non in fermento malicie & nequicie, sed in azimis sinceritatis & ueritatis. Quicumq; ergo ad mēsam domini ubi agni immaculati et incontamiati caro maclatur, & ubi ueneranda mysteria passionis et resurrectionis eius a fidelibus celebrātur, plenus dolo atq; malicia accedat, & aut odij, aut iuidie, aut auaricie, aut luxurie facibus accensus, corpus domini percipere nō

metuit. uerendum est ne ubi uitam accipere debuit.
iudicium dampnationis inueniat. & magis incitetur ad
pœnam. quam retrahatur ad ueniã. Scriptum est enim
de Iuda proditore. qui malignus ad mensam domini
accessit. & sacri conuiuij particeps esse non timuit. qd
post bucellam. statim introisset in eum sathanas. dñsq;
ei dixerit. quod facis. fac citius. q; mox id quod prius
latendo machinabatur. continuo exiens. insanie sue
manifestũ effudit uirus. ita ut cũ turba multa gladijs
& fustibus. facibus et armis instructa. ad eum tanquã
ad latrõem capiendũ ueniret. qui mori ultro uenerat.
Qui ergo insidijs mente conditis. qui precordijs aliq;
scelere pollutis. mysteriorũ Christi oblationibus sacro
sanctis participare non metuit. ille in exemplum Iude
filium hominis tradit. nõ quidem Iudeis. sed peccato-
ribus. membris uidelicet suis. quibus illud inestabile
& inuiolabile dñici corporis et sanguinis sacramentum
temerare presumit. Ille dominum uedit. q; eius timore
atq; amore neglecto. terrena pro illo & caduca. immo
etiam criminosa diligere. & curare conuincitur. Sed in
sacramento uinum aqua mixtum offerri debet. quia
in euãgelio legitur. quod cum aperuisset unus militũ
lancea latus Hiesu. continuo exierit sanguis & aqua.
Ille enim sanguis in remissionem fusus est peccatorũ.
aqua illa salutare temperat poculum. hæc & lauacrum
prestet & potum. Neuter ergo horum sine altero in sa-
crificio debet offerri. nec uinum sine aqua. nec aqua
sine uino. quia & nos in Christo. et in nobis Christum
manere oportet. quod ostendit sanctus Ciprianus ita
dicens. Calix inquit dominicus uino mixtus offertur.
quia uidemus in aqua populum intelligi. in uino uero
ostendi sanguinem Christi. Quãdo autem in calice aq;
uino miscetur. Christo populus adunat. & credentiũ
plebs ei in quem credit copulatur & iungitur. Que

quia cum satis sit hoc solum cōplecti. quod Noe typū
future ueritatis ostendamus. non aquam sed uinum
biberit. & sic imaginē dominicę passionis expresserit.
Item in sacerdote Melchisedech. hoc dominici sacra-
menti prefiguratum uidemus mysterium. secundum
quod scriptura diuina testat & dicit. Et Melchisedech
rex Salem protulit panē & uinum. fuit autē sacerdos
dei summi. & benedixit Abraham. Quod autem Mel-
chisedech typum Christi portaret. declarat in psalmis
spiritus sanctus ex persona patris ad filiū dicens. Ante
luciferum genui te. tu es sacerdos in eternum secundū
ordinem Melchisedech. Dicūt aliqui. nisi aliquo inter-
cidente peccato. eucharistiam q̄tidie accipiendam.
Hunc enim panem q̄tidie dare nobis. iubente dom̄o
postulamus dicentes Panem nostrum q̄tidianum da
nobis hodie. quod quidem benedicunt. si hoc cum re-
ligione & deuotōne. et humilitate suscipiūt. ne fidēdo
de iusticia. superba p̄sumptione id faciant. Ceterum
si talia sunt crimina. que quasi mortuū ab altari remo-
ueant. prius agēda p̄nitētia est. ac sic inde salutiferū
medicamentum suscipere. Qui enim manducauerit
indigne. iudiciū sibi manducat & bibit. Hoc enim
indigne accipere est. si eo tempore quis accipiat. quo
debet a mēsa dominici corporis separari. nedum forte
diu abstentatus quis prohibetur. a Christi corpore se-
paretur. Manifestum est enim eos uiuere. qui corpus
eius adtingunt. unde timendum est. ne dum diu quis
separat a Christi corpore. alienus remaneat a salute.
ipso dicente. Nisi comederitis carnem filij hominis &
biberitis eius sanguinem. non habebitis partē meā.
& uitam in uobis. Qui enī iam peccare quieuit com-
municare non desinat.

DE OFFICIO MISSAE. Ca. XXXII.